

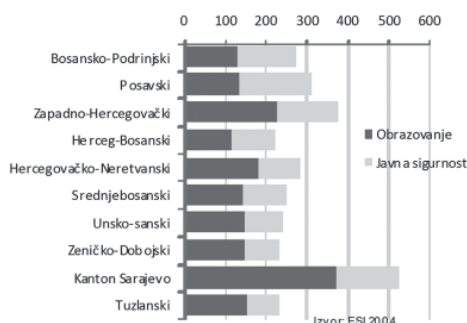

Fiskalno izjednačavanje u Federaciji BiH

Emir Dervišević

Zašto fiskalno izjednačavanje?

Prema određenim teoretskim pristupima, politika izjednačavanja ima dvije forme: i) vertikalno izjednačavanje prema kojem „svaki nivo državne strukture bi trebao imati odvojene i nezavisne izvore prihoda dovoljne da finansiraju vlastite rashodovne nadležnosti“ (Bird and Tarasov 2002 2), te ii) horizontalno izjednačavanje koje je zasnovano na pretpostavci da bi trebao postojati sistem fiskalnih transfera koji bi garantovao da ne dolazi do razlika u pružanju javnih usluga na području cijele države „što bi se postiglo na način da svaki transfer određenoj državnoj jedinici bude uslovljen njenim mogućnostima prikupljanja poreza kao i troškovima pružanja usluga“ (Shah 1999 28). Sve u svemu, politike finansijskog izjednačavanja doprinose uspostavljanju jednakih mogućnosti za različite upravne jedinice. Svrha im je da ublaže vertikalne neujednačenosti, da smanje nadmetanje u visini oporezivanja, te na kraju, da održavaju društvenu koheziju.

Razlike u javnoj potrošnji u 10 federalnih jedinica
(KM per capita)

FBiH model fiskalnog izjednačavanja

Do nedavnog uvođenja poreza na dodanu vrijednost (PDV), centralna vlast u Bosni i Hercegovini (BiH) nije imala nikakve poreske ovlasti. Prema Dejtonskom mirovnom sporazumu (DMS), dodijeljene su joj tek neke manje naknade (kao što je naknada za izdavanje pasoša) bez ikakvih vlastitih izvora prihoda. Finansiranje državnih nadležnosti vršilo se preko transfera sa entitetskih nivoa. Doprinos Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) državnom budžetu iznosio je dvije trećine, dok je Republika Srpska (RS)

pridonosila jednom trećinom. Asimetrično i decentralizovano rješenje za pripadnost prihoda ostavilo je centralnu vlast bez ikakvih stvarnih instrumenata za oporezivanje. Ovo je također imalo za posljedicu i ogromne disparitete u приходima na ostalim nivoima vlasti, a posebno između kantona i između opština. Prije reforme sistema za oporezivanje centralna državna vlast ali i vlast u FBiH nisu imali nikakvu aktivnu politiku usmjerenu na smanjenje ovih razlika. Početkom 2006, uveden je sistem PDV-a na nivou cijele države, za čije funkcionisanje je nadležna Uprava za indirektno oporezivanje (UIO). Okvirni Zakon o sistemu indirektnog oporezivanja (SIO) kao i Zakon o Porezu na dodanu vrijednost su usvojeni u Parlamentarnoj skupštini BiH. Jedinstvena poreska osnovica i poreska stopa (17%) su određene za cijelu zemlju. UIO prikuplja sve indirektno prihode, uključujući akcize i carine, na jedinstveni račun i ima nadležnost nad cijelom teritorijem u državi. Zakon o PDV-u i Zakon o SIO određuju da su finansiranje državne vlasti i izmirivanje vanjskog duga prioriteta u raspodjeli sredstava sa jedinstvenog računa (član 21). Prikupljanje indirektnih poreza i carina sada je centralizirano na državnom nivou. Porezna politika je također prebačena na državni nivo, tako da entitetima u stvarnosti ostaje vrlo malo moći kada je u pitanju prikupljanje poreza. Prihodi prikupljeni na jedinstveni račun UIO se dalje raspoređuju na entitetski nivo, i to nakon što je dio namijenjen za finansiranje centralnog nivoa vlasti prebačen u državni budžet, te ovisno od entitetskog dijela procesiranih PDV uplata, što je u prvoj godini implementacije bilo podložno velikim političkim nesuglasicama.

Trenutno se ne prati porijeklo indirektnih poreza ispod entitetskog nivoa. Prema tome, od 1. januara 2006. godine, princip derivacije se ne može više primjenjivati na raspodjelu indirektnih prihoda u FBiH. Država ima prioritet u finansiranju iz prihoda sa jedinstvenog računa, ali postoji potreba za razvojem mehanizma za raspodjelu onoga što ostaje na nivoima vlasti ispod entiteta. Ovi prihodi predstavljaju ogromni dio sredstava organa vlasti ispod entitetskog nivoa, čineći i do 70% kantonalnih i 21% opštinskih prihoda.

Prvi put nakon pada socijalističkog sistema, centralna vlast BiH i entitetske vlade imaju priliku da upotrijebe svoju fiskalnu snagu za horizontalno i

Sažetak

Kada govorimo o fiskalnom izjednačavanju govorimo o jednakom pristupu svih građana javnim uslugama. U okviru ove studije analizirali smo postojeće razlike u FBiH u tom smislu kao i njihove uzroke te ispitali rješenje koje je izabrala entitetska vlada kako bi se postigao cilj jednakog pristupa.

Razlike u visini per capita prihoda i rashoda između različitih jurisdikcija unutar jedne države, često se objašnjavaju kao "prirodan" rezultat raznolikosti u resursima kao i plod razlike u ekonomskim potencijalima. Bosna i Hercegovina, uz veoma čudnu državnu strukturu postavljenu tako da štiti interese "etničkih" elita, u potpunosti potvrđuje ovu tezu. Trenutno je nemoguće pronaći studiju koja objašnjava osnovne uzroke fiskalnih razlika između različitih državnih jedinica koje su se razvile u posljednjoj deceniji. U ovom radu o tim se uzrocima raspravlja tek površinski i u mjeri u kojoj to zahtjeva bavljenje problemom koji je u fokusu ovog rada. Osnovni problem vezan za javne politike djelovanja kojim se bavi ovaj rad jeste određeni promašaj države tj. vlade da podjednako osigura pružanje javnih usluga na području cijelog entiteta Federacije Bosne i Hercegovine: ogromne razlike u pružanju javnih usluga između opština kao i između kantona su nastale kao rezultat nepostojanja sistema unutar-državnih transfera koji bi odgovorio na razlike koje se "prirodno" javljaju. Veličina horizontalnih i vertikalnih dispariteta u Federaciji Bosne i Hercegovine je prikazana u radu, tako što smo analizirali nivo javnih prihoda i rashoda po različitim jurisdikcijama. Ovo analiza daje ubjedljiv argument da postoje ogromne horizontalne nepravilnosti između opština i kantona, koje se mogu otkloniti jedino uvođenjem jedne vrste mehanizma za izjednačavanje. U tom smislu, važnost indirektnih poreza ponovo dobiva na značaju, s obzirom da je porez na promet zamijenjen porezom na dodanu vrijednost. U ovom radu su predstavljeni rezultati analize novog sistema za raspodjelu indirektnih poreza u Federaciji Bosne i Hercegovine koji je primijenjen nakon uvođenja poreza na dodanu vrijednost u 2006. godini na teritoriji

cijeje države. Kao posljedica uvođenja poreza na dodanu vrijednost, entitetski sistem baziran na derivaciji zamijenjen je sa jednostavnim sistemom zasnovanim na formuli za raspodjelu indirektnih poreza između tri nivoa uprave: entiteta, kantona i opština. U radu je potvrđena osnovna pretpostavka da su mehanizmi izjednačavanja, kao dio novog sistema, postavljeni na takav način da omogućuju fiskalno horizontalno izjednačavanje između različitih jurisdikcija. Ispitali smo koliko efektivno novi sistem uspijeva izjednačiti horizontalne disparitete. Analiza pokazuje da, u periodu od 6 godina, neke od opština mogu očekivati očigledno smanjenje u udjelu indirektnih poreza, a druge opet značajno relativno povećanje. U posljednjoj godini ovog perioda, postoji jasna negativna veza između indikatora fiskalnog kapaciteta i visine transfera po glavi stanovnika. Formula za raspodjelu je postavljena na takav način opštine sa većim kapacitetom za prikupljanje prihoda dobijaju manji iznos transfera po glavi stanovnika. Bogatija opštine primaće sve manje i manji udio od ukupnih sredstava koja stoje na raspolaganju, dok će siromašne opštine primiti relativno veće udjele koji će se povećavati iz godine u godinu. Ovo je veoma čvrst pokazatelj da će u posljednjoj godini prelaznog perioda od 6 godina sistem postići horizontalno ujednačavanje između opština.

I za kraj, studija se također bavi i sa pitanjima u vezi upoznatosti predstavnika lokalnih vlasti sa opisanim promjenama, njihovim mogućnostima za planiranje prihoda, kao i mjerama koje namjeravaju preduzeti kako bi ili ublažili fiskalne gubitke uslijed novog sistema raspodjele, a kakvi su rashodovni planovi u slučaju povećanje prihoda. Svi zaključci po ovim pitanjima doneseni su na osnov nekoliko dubinskih intervjua koje smo proveli sa predstavnicima lokalne uprave. Dat je i niz preporuka kako za poboljšanje funkcionisanja novog sistema, ali i za suštinske promjene koje su neophodne na polju unutar-državnih odnosa.

vertikalno izjednačavanje između entiteta, kantona i opština. Iako je fiskalno uređenje sada centralizovanije, konačni dizajn sistema, ne samo da će morati uvažavati ekonomsku i društvenu raznolikost, već i realnost političkog okruženja postdejtonske BiH. FBIH mora iskoristiti ovu reformu da bi reorganizovala odnose između različitih nivoa vlasti i primijenila novu formulu za entitetske i prihode nižih nivoa vlasti. Za razliku od prethodnog rješenja kada je svaki kanton imao svoj vlastiti zakon o raspodjeli prihoda, novi Zakon o raspodjeli javnih prihoda FBIH koristi formulu distribucije kako bi se raspodijelili prihodi između kantona i opština, sa prelaznim periodom od šest godina kroz koji bi trebao da ostvari svoje glavne efekte. Odredbe kantonalnih zakona o raspodjeli prihoda koje se odnose na indirektno poreze su ukinute, i zamijenjene sa jedinstvenim zakonom, koji usprkos činjenici da FBIH nema više nadležnost nad indirektnim porezima, i dalje dozvoljava da ima aktivnu policy ulogu.

Novi sistem transfera u FBIH koristi "historijsku informaciju" o kantonalnim i opštinskim prihodima sa baznom 2005. godinom, pokušavajući povećati njihov udio u javnim prihodima kroz novi sistem transfera. Sistem transfera se može koristiti za fiskalno izjednačavanje između različitih nivoa vlasti. Horizontalne razlike su prirodna okolnost i odražavaju raznolikost resursa i ekonomskih potencijala nižih nivoa vlasti. Mobilnost ljudi i kapitala iz manje produktivnih u produktivnije regije povećava učinkovitost, ali fiskalni sistem bi trebao biti dizajniran tako da ima minimalni uticaj na raspodjelu faktora proizvodnje. Izjednačavajuća politika vlasti se također može uvesti dodjeljivanjem vlastitih izvora prihoda nižim nivoima vlasti, mada se u pravilu to radi kroz sistem transfera. Konačno, eksternalije se javljaju kada niži nivoi vlasti odluče da smanje opseg i kvalitet usluga sa značajnim efektom prelijevanja. Transferi se mogu koristiti za ispravku ovih anomalija, a u isto vrijeme centralna vlast može uticati na oblike potrošnje nižih upravnih jedinica.

Koliko je efektivan novi sistem?

Vlada FBIH je usvojila novi Zakon o raspodjeli javnih prihoda (Službeni glasnik 22/06), koristeći, po prvi put, formulu za distribuciju prihoda na niže nivoe vlasti. Oba entiteta i Brčko distrikt će primiti prihode sa jedinstvenog računa, u omjeru prispjelih uplata sa njihovih teritorija a nakon prenosa prihoda na centralni državni budžet za finansiranje centralne vlasti. Zakon predviđa prelazni period od 6 godina za implementaciju novog sistema. Ovo rješenje je potpuno razumljivo imajući na umu veličinu trenutnih horizontalnih fiskalnih dispariteta, te stepen investicija i dugoročnih rashoda u bogatijim kantonima i opštinama. Prelazni

period kombinira postotke poreza na promet prikupljenog prije uvođenja novog sistema, i postepeno uvođenje postotaka prema novoj formuli.

Ukupan iznos sredstava prikupljenih kroz indirektno oporezivanje za raspodjelu u FBIH određen je kao postotak indirektnih poreza, a na prvom mjestu PDV, prikupljenih na zajednički račun UIO. Procjena UIO je da će u 2006. godini biti prikupljeno 3.5 milijarde KM iz indirektnih poreza. Za finansiranje državnih nadležnosti i servisiranje inostranih dugova predviđa se da će biti potrebno prenijeti 566 miliona KM sa jedinstvenog računa u državni budžet u 2006. godini. Ovo ostavlja iznos od 2.93 milijarde KM za raspodjelu između FBIH, RS i Brčko Distrikta.

Ako uzmemo procenete za juni 2006. koji su raspodijeljeni 66,77% u FBIH, 29,76% u RS i 3,46% u Brčko Distriktu, i primijenimo ih na ukupan iznos predviđen za 2006., onda raspoloživi iznos za raspodjelu u FBIH iznosi 1,95 milijarde KM. Primjenjujući procenete za raspodjelu između FBIH nivoa, kantona i opština, u 2006. Godini, kantoni će primiti 1,008 milijardu KM, a opštinski nivoi 164,9 miliona KM. U poređenju sa 2005.godinom, opštine će primiti 72% više, a kantoni 2% više indirektnih poreza. Trenutno su nam nepoznati podaci o servisiranju zajmova za FBIH za 2006. što bi sigurno umanjilo postotke povećanja prihoda za opštine i kantone. Ukupan izvor sredstava za raspodjelu će se smanjiti nakon isplate zajmova i shodno tome iznos po glavi stanovnika izračunat za opštine.

Testiranje nove formule provedeno koristeći regresijsku analizu pokazalo je da 66. Koeficijenti za broj stanovnika (što je izvjesna zamjena za indeks relativnih potreba) nije statistički značajan. Međutim, mnogo je važnije da u posljednjoj godini prelaznog perioda postoji jasna negativna korelacija između mjere za prihodovni kapacitet – poreza na platu per capita, te per capita iznosa transfera, što nam govori da će, na kraju prelaznog perioda, preko formula za raspodjelu, opštine sa većim kapacitetom za prikupljanje prihoda dobiti manji iznos transfera po glavi stanovnika. Ovo je vidljivo iz izračunatih per capita iznosa za 79 opštine. Da pojednostavimo, možemo uočiti sljedeći scenarij: urbane i bogatija opštine će primiti opadajući udio od ukupnih sredstava koja stoje na raspolaganju, dok će siromašne opštine primiti relativno veće udjele koji će se povećavati iz godine u godinu. Ovo je veoma čvrst pokazatelj da će u posljednjoj godini prelaznog perioda sistem postići horizontalno ujednačavanje između opština.

Uticaj PDV-a na lokalnom nivou

Premda je autonomija lokalnih vlasti u određivanju poreske osnovice, stope ili u prikupljanju vlastitih

prihoda ograničena na neznatne takse i naknade, u istraživanju smo ispitali pretpostavku da će opadajući udio u ukupnim sredstvima natjerati te opštine da povećaju napore u prikupljanju vlastitih prihoda. Ovo je prije svega moguće jer nova formula za raspodjelu indirektnih poreza u FBiH ne uključuje vlastite prihode kao mjeru fiskalnog kapaciteta. Prema tome, formula ne sadrži destimulativne komponente koje bi učinile da lokalne vlasti umanje napore za prikupljanje vlastitih prihoda u želji da povećaju iznos transfera od indirektnih poreza.

Kao što je i za očekivati, šefovi odjeljenja za finansije u pet odabranih opština koje smo posjetili u okviru istraživanja su bili svjesni promjena u sistem za raspodjelu prihoda u FBiH. Svi su dobili ove informacije službenim putem (najčešće preko Službenih novina u kojima su i objavljeni koeficijenti raspodjele za 2006. i 2007. godinu). Međutim, njihovo razumijevanje o tome kako novi sistem funkcioniše nije potpuno. Aspekti izjednačavanja su im bili u potpunosti strani, ili na koji način je novi sistem dizajniran. Ono što se čini kao njima najvažnije jeste činjenica da su se očekivanja o povećanju prihoda u 2006. godini ostvarila. S druge strane, predstavnici opština u kojima dolazi do smanjenja relativnog udjela od indirektnih poreza nisu imali ni polovično razumijevanje ove činjenice.

Neke opštine koriste koeficijente za raspodjelu indirektnih poreza za 2006. i 2007. godinu kako bi planirali vlastite prihode, ali većina njih koristi ostvarenje iz prethodnih godina (jedne do tri) kao osnove za izradu budžeta. Pored toga, šefovi finansija nemaju informaciju o tome koliko je prihoda ukupno prikupljeno preko UIO-a, te koliko će biti dodijeljeno entitetima i Distriktu Brčko. Ova situacija je još više pogoršana političkim nesuglasicama oko koeficijenata za raspodjelu između entiteta i Brčko Distrikta, što uzrokuje stalnu nesigurnost po pitanju iznosa za raspodjelu u FBiH.

U dvije opštine koje smo posjetili, koeficijenti za distribuciju opadaju do 2011. godine. Šefovi odjela za finansije nisu bili svjesni ovoga, te ne postoje plan aktivnih mjera koje bi ublažile ovaj negativan trend, pored ostalih mjera koje opštine koriste kako bi povećali prikupljanje vlastitih poreza. Treba napomenuti da je ovo također uslovljeno činjenicom da su opštinama dati u nadležnost porezi koji ostavljaju malo prostora za prikupljanje dodatnih vlastitih prihoda.

U ostale tri opštine, udio u ukupnim entitetskim sredstvima će se povećavati sve do 2011. godine. Ove opštine namjeravaju utrošiti ova sredstva na kapitalne investicije, a šefovi finansija tvrde kako ne namjeravaju usmjeriti ova sredstva na operativne troškove. Međutim, bez pozitivnog okruženja za kapitalna zaduživanja na lokalnom nivou,

ovo povećanje u prihodima neće imati efekta u srednjoročnom i dugoročnom periodu.

I za kraj, imajući u vidu ogromnu potrebu za investiranje u projekte na lokalnom nivou (uglavnom višegodišnje infrastrukturne projekte), rast prihoda nastao kao rezultat uvođenja PDV-a za mnoge opštine je pouzdan izvor prihoda, koji se može koristiti za finansiranje kreditnih zaduženja. Sve opštine koje smo posjetili čvrsto su iskazale namjeru finansiranja kapitalnih investicija iz povećanja indirektnih prihoda. Da li će se to stvarno i desiti ne zavisi samo od opštinskih prihoda, nego i od cjelokupnih postavki koje će regulisati oblast opštinskog zaduživanja.

Preporuke

Novi sistem za raspodjelu indirektnih poreza u FBiH uključuje kako rashodovne potrebe tako i indikatora fiskalnog kapaciteta. Po prvi put, sistem zasnovan na derivaciji je zamijenjen sa sistemom baziranom na jasnoj i jednostavnoj formuli, što će svakako osigurati da opštine i kantoni mogu vršiti sigurnije planiranje javnih prihoda i rashoda, te, nadajmo se, bolju lokalnu upravu. Da bi izračunala visine transfera formula se oslanja na jednostavne podatke koje je moguće verificirati. Pored toga, formula pruža mogućnost modificiranja što će se svakako desiti u narednim godinama. Formula uspijeva mjeriti razlike u rashodovnim potrebama između opština i između kantona, kao i razlike u fiskalnom kapacitetu. U posljednjoj godini prelaznog perioda, visina transfera varira obrnuto proporcionalno sa visinom poreza na lični dohodak po glavi stanovnika na opštinskom nivou. Ovo je pokazatelj da je formula efikasan mehanizam za usaglašavanje horizontalnih razlika.

Neophodnost jačanja kapaciteta i odgovornosti na lokalnom nivou.

Premda formula donekle predstavlja zagonetku za kantonale i opštinske vlasti, na kraju šestogodišnjeg prelaznog perioda siromašne jurisdikcije na lokalnom nivou u FBiH će raspolagati sa daleko većim sredstvima nego što je to slučaj trenutno. Situacija je također poboljšana kroz povećanu disciplinu i nivo prikupljenih poreza, što je svojstveno sistemu PDV-a. U tom smislu, neophodno je da reforme fiskalnog sektora budu nadopunjene istovremenim jačanjem kapaciteta na lokalnom nivou prije svega kada je u pitanju participativna selekcija kapitalnih ulaganja.

Ono što je od ključne važnosti jeste poboljšanje upravljanjem finansijama u opštinama i kantonima kroz obuku službenika za izradu i upravljanje projektima. Također, neophodno je unaprijediti odgo-

Emir Dervišević

U posljednjih 5 godina Emir je angažovan na polju društvenih istraživanja. Trenutno radi u Centru za policy studije - CEPOS u Sarajevu te je u posljednje dvije godine uglavnom fokusiran na javne politike iz oblasti lokalne uprave i tržišta rada. Diplomirao je na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, Odsjek za sociologiju. Diplomom o završenom postdiplomskom studiju stekao je na Srednjeevropskom univerzitetu u Budimpešti na Odsjeku za decentralizovanu upravu.

vornost vlasti kroz uspostavljanje mehanizama za komunikaciju sa građanima i za njihovu aktivnu ulogu kada su u pitanju svi javni poslovi na lokalnom nivou. Uspostavljanje programskog planiranja javnih prihoda i rashoda, kao i izrada budžeta koji će omogućiti praćenje efekata javne potrošnje na duži niz godina, mehanizmi su koji se mogu primijeniti u tu svrhu.

Potrebno je da lokalna uprava poboljša prikupljanje vlastitih prihoda

Bez obzira na to da li će lokalne vlasti dobiti više ili manje sredstava od indirektnih poreza, one moraju raditi na povećanju vlastitih prihoda. Ovo je jednako važno kako za urbane opštine sa velikom koncentracijom imovine i privrede, tako i za ruralne opštine. Formula ne sadrži elemente koji bi destimulisali prikupljanje vlastitih prihoda, ali je neophodno jačati kapacitete lokalnih vlasti za prikupljanje ovih prihoda.

Ovo će morati biti praćeno sa reformama u direktnom oporezivanju u FBiH (porez na platu i porez na imovinu) kako bi se lokalnim vlastima osiguralo što više prostora za prikupljanje vlastitih prihoda, a što je od posebne važnosti za opštine sa opadajućom stopom priliva indirektnih poreza.

Porebno je više saradnje između različitih nivoa vlasti u BiH kako bi se postigli optimalna fiskalna ravnoteža

Premda je legislativa koja reguliše raspodjelu indirektnih poreza harmonizirana u određenom nivou između entiteta, za izgradnju države od presudne bi važnosti bio državni zakon koji bi na jedinstven način regulisao ovu oblast. Sa postojećim međuentitetskim odnosima ovo je gotovo nezamislivo, ako se uzme u obzir da bi u prvom redu bila potrebna politička suglasnost, kao i prekranje prihodovnih i rashodovnih nadležnosti. I pored toga, moguće prednosti od stvaranja jedinstvenog fiskalnog prostora koji bi uključivao sve opštine, kao i solidarnost i saradnja među njima, ne trebaju biti zanemareni u zemlji kao što je BiH.

Unaprijediti mjerenje fiskalnih potreba kao i sistem informisanja lokalnih vlasti

Elementi u samoj formuli mogu se izmijeniti kako bi se uključila preciznija mjerenja fiskalnih potreba, kako nova mjerenja budu dostupna. Ovakve promjene bi mnogo preciznije oslikavale situaciju u opštinama i kantonima, što bi omogućilo bolje praćenje stvarnih potreba lokalnih upravnih jedinica. S tim u vezi, neophodno je pronaći načine informisanja opština o svim promjenama i fiskalnoj sferi, gdje bi se, pored samih informacija u

službenim novinama, kroz organizovanje okruglih stolova i seminara raspravljalo o promjenama kao što su one izazvane uvođenjem novog sistema. Mora postojati mehanizam dostupan opštinama preko kojeg bi im se pomoglo u samom procesu planiranja budžeta, pružajući informacije o prikupljenim indirektnim porezima za cijelu zemlju i za svaki od entiteta.

Osigurati istinsku decentralizaciju

Povećan priliv prihoda za lokalne vlasti može stimulisati prekranje odnosa između različitih nivoa vlasti u FBiH, prije svega na način da se opštinama dodjele nove nadležnosti. Ako dođe do toga, neophodno je usmjeriti reforme na takav način da se osigura ne samo puko dodjeljivanje nadležnosti opštinama, nego i suštinska dekoncentracija vlasti u korist ovog nivoa uprave.

Omogućiti lokalnim vlastima pristup tržištu kapitala

Od presudne važnosti će biti regulativa koja određuje na koji način opštine i kantoni mogu pristupati tržištu kapitala. Trenutni uslovi omogućuju nekim od opština da već sada pozajmljuju, što bi se trebalo proširiti na sve veći broj opština s obzirom na povećanje prihoda. S tim u vezi, neophodno je da novi zakon koji bi regulisao ovu oblast bude u skladu sa ukupnom fiskalnom reformom, te da omogućiti lokalnim vlastima pristup tržištu kapitala, ali istovremeno i da spriječi oslobađanje lokalnih vlasti od preuzetih obaveza od strane viših nivoa državne strukture.

I za kraj, sve dok opštinski nivo vlasti bude postojao, postojaće i potreba za centralizovanim prikupljanjem podataka, koji bi omogućili praćenje i analizu učinkovitost ovog nivoa vlasti. S tim u vezi, biće potrebno da se uspostavi novo ministarstvo lokalne samouprave, na entitetskom ili, ako političke prilike dozvole, na državnom nivou, kako bi se koordinirali svi naporu u ovom području, te da bi se harmoniziralo provođenje različitih mjera i programa. Pored toga, uloga ministarstva finansija je takođe od presudne važnosti a prije svega kada je u pitanju makroekonomska stabilnost i fiskalna efikasnost.

Premda je veoma teško predvidjeti kako će se u budućnosti razvijati politička situacija u zemlji, ali postoji mogućnost da, na isti način kao što je došlo do uspostavljanja, ranije nezamislivog, jedinstvenog sistema izjednačavanja za FBiH, u budućnosti razvijemo i takav sistem za cijelu zemlju. Samo na taj način moguće je smanjiti postojeće razlike između entiteta, te na taj način ojačati integrativne snage u društvu.

Fond
otvoreno društvo
Bosna i Hercegovina

Fond otvoreno društvo BiH pokrenuo je Program podrške istraživanjima u oblasti javnih politika početkom 2004. godine. Osnovni cilj programa je unaprijedjenje istraživanja i analize javnih politika kako bi se potaknuo argumentovani dijalog i razvio takav način donošenja odluka u oblasti javnih politika koji će počivati na relevantnim informacijama i realnim opcijama. Program obuhvata edukaciju iz oblasti istraživanja javnih politika, stipendije za istraživanje i mentorstvo u toku istraživanja. Do sada je, u okviru ovog programa, stipendirano 27 istraživača. Sva istraživanja su dostupna na www.soros.org.ba